

## Araştırma / Research Article



## Öğrencilerin bakışı ile sağlık hizmetlerinde ekip anlayışı\*

### Team work in health care from the perspective of students

Erdal Ceylan<sup>1</sup>, Funda Aslan<sup>2</sup>

\*Bu çalışma 19-21 Nisan 2013 tarihleri arasında Konya'da yapılan "12. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi"nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

<sup>1</sup>Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Etik, Ankara  
<sup>2</sup>Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD., Samanpazarı, Ankara

**Anahtar Kelimeler:**  
Ekip Çalışması, Görüş, Sağlık Meslek Üyeleri.

**Key Words:**  
Teamwork, View, Health Care Professionals

**Yazışma Adresi/Address for correspondence:**

Erdal Ceylan,  
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ayvalı Mahallesi, Gazze Caddesi No:7, Etik, Ankara.  
sinerkub\_239@hotmail.com

**Gönderme Tarihi/Received Date:**  
13.04.2017

**Kabul Tarihi/Accepted Date:**  
14.05.2017

**Yayımlanma Tarihi/Published Online:**  
15.06.2017

**DOI:**  
10.5455/sad.13-1492085554

### ÖZET

**Giriş ve Amaç:** Bu çalışmanın amacı hemşirelik, beslenme-diyetetik, fizik tedavi-rehabilitasyon ve tıp son sınıf öğrencilerinin ekip çalışmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. **Gereç ve Yöntem:** Tanımlayıcı tipteki bu çalışmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi'nin, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yer alan Hemşirelik, Beslenme, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon (FTR) bölümleri ile Tıp Fakültesinde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 205 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu ile toplanmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların %91.7'si eğitimleri sırasında ekip çalışmasına yönelik eğitim aldığını, %83.4'ü klinik uygulamalarda ekip çalışması içerisinde yer aldığını, %70.7'si sağlık hizmetlerinde ekip çalışmasının var olduğunu belirtmiştir. Hasta bakımının iyileştirilmesinde en etkili ekip üyesi olarak hemşire gösterilmiştir. Öğrencilerin %46.8'i hekimi, %35.1'i hemşireyi olmazsa olmaz ekip arkadaşı olarak belirtmişlerdir. **Sonuç:** Öğrencilerin ekip çalışmasının hasta, kurum ve hizmeti sunanlar açısından yararları ile ekip çalışmasının oluşmasındaki engellerin farkında olmalarının, eğitimleri sırasında ekip anlayışının yerleştirilmesinde kolaylaştırıcı rol oynayacağı düşünülmektedir.

### ABSTRACT

**Introduction and Aim:** Aim of this study is to determine last grade nursing, medicine, dietician and physiotherapy students' views about teamwork in health care. **Materials and Method:** Sample of this descriptive study consisted 205 last grade students who were voluntarily agree to participate in the research from nursing, medicine, dietician and physiotherapy in Hacettepe University. Data were collected using a questionnaire which was developed by researchers. **Results:** We found that 91.7% of the students were educated about teamwork; 83.4% took place in health care team and 70.7% think that there is team work in health care. Nurses were shown as the most important member of team for improving patient care. Doctors were shown as the most important teammate by the 46.8% of the students while nurses were shown by the 35.1%. **Conclusion:** Awareness of the students about that teamwork is beneficial to the patients, institutions, and health care professionals; and being aware of barriers about teamwork are thought to be facilitator for adopting teamwork mentality among students during their training.

### GİRİŞ VE AMAÇ

Ekip, bir hedefe ulaşmak için sürekli etkileşim ve yardımlaşma içinde bulunan iki veya daha çok bireyden oluşan, aynı görevde işleri paylaşmış kişiler topluluğudur (1). Sağlık kurumlarında ekip, ortak hedefleri bireye en kapsamlı ve kaliteli sağlık bakımının verilmesinde değişik sağlık mesleklerinden üyelerin bir araya geldikleri, her birinin kendi görevlerini yerine getirdiği, bilgi ve deneyimlerin sürekli paylaşıldığı, ortak kararların alındığı ve kararların birlikte uygulandığı bir birliktir (2,3). Sağlık hizmetlerinde iyi bir ekip çalışmasında temel amaç hasta ve ailesine

verilen hizmette sürekliliğin sağlanması ve hastanın iyilik durumunun sürdürülmesidir (4).

Bir meslek grubunun tıbbi bakım sürecini tümüyle yönlendirmesi ve bu süreç içinde yer alan faaliyetleri tek başına gerçekleştirmesi hemen hemen mümkün görünmemektedir (2). Nitelikli sağlık hizmeti sunabilmenin günümüzde temel koşullarından biri, alanında uzmanlaşmış sağlık profesyonellerinin varlığı ve bu profesyonellerin birbirleri ile yakın işbirliği ve iletişim içinde, ekip anlayışı doğrultusunda çalışmasıdır(1). Hemşire, hekim, psikolog, diyetisyen, fizyoterapist, sosyal hizmet uzmanı gibi

profesyonellerden oluşan sağlık ekibindeki her bir meslek üyesinin kendine özgü ve aynı zamanda birbirlerini tamamlayıcı bir hizmet vermesi beklenir (2).

Yapılan çalışmalar sağlık bakımında ekip çalışması şeklinde hizmet sunmanın hasta, hastanın ailesi, ekip çalışanları ve kurum açısından bir takım yararları olduğunu göstermektedir (5). Etkin bir ekip çalışması ile bakımın kalitesinin arttığı, maliyet ve hastaların hastanede kalış sürelerinin azaldığı (5), hastaların sağ kalım sürelerinin arttığı (6), ekip üyelerinin birbirlerinden yeni şeyler öğrendiği (7,8) ve problem çözme ile kritik düşünme becerilerinin geliştiği (8) çeşitli araştırmalarla gösterilmiştir.

Yapılan çalışmalarda başarılı sonuçlara ekip çalışması ile ulaşmanın mümkün olduğu, sağlık hizmetlerinde özellikle hekim ve hemşireler arasında ekip olarak çalışma ve işbirliğinin istenen düzeyde olmadığı (9,10), çalışanlar arasında yaşanan rekabet (2), eğitim farklılıkları, kişilerarası iletişim eksikliği (7,9,10) ve görevlerin yerine getirilmemesi (7) gibi nedenlerle çalışanların ekip çalışmasından tatmin olmadıkları (11) belirtilmektedir.

Geleceğin sağlık meslek adayları olan öğrenciler, yarının sağlık ekiplerinin birer üyesidirler. Bu nedenle öğrencilik döneminde ekip anlayışı ve meslekler arası işbirliği konusunda öğrencilere farkındalık kazandırılması, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bu noktadan hareketle, geleceğin sağlık meslek adaylarının ekip anlayışına ilişkin görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesinin, öğrencilerdeki ekip anlayışının güçlendirilmesi için yapılacaklarda yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmamız; hemşirelik, tıp, fizik tedavi ve beslenme ve diyetetik programı son sınıf öğrencilerinin ekip çalışmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

## GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki bu çalışmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi'nin, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yer alan hemşirelik, beslenme, fizik tedavi ve rehabilitasyon (FTR) bölümleri ile tıp fakültesinde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 205 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, 17-23 Ocak 2013 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından literatürden (5,7,9,12) yararlanılarak oluşturulan anket formu ile toplanmıştır. Anket formu sosyodemografik veriler ve ekip anlayışına ilişkin soruların yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Anketler öğrencilere verilerek aydınlatılmış onam formunu okuduktan sonra doldurmaları istenmiştir.

Toplanan verilerin değerlendirilmesinde SPSS 15.0 programı kullanılmış, tanımlayıcı istatistiklerden, niteliksel verileri değerlendirmek için ise ki kare istatistiğinden yararlanılmıştır.

## BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %28.8'i (n=59) Tıp, %27.3'ü (n=56) FTR, %24.4'ü (n=50) Beslenme-Diyetetik ve %19.5'i (n=40) Hemşirelik öğrencisi olup yaş ortalaması 23,3±2,2 (min. 21; max. 35) olarak bulunmuştur (bkz. tablo 1.).

**Tablo 1.** Araştırmaya katılanların sosyodemografik verileri.

|                       | Sayı (n)   | Yüzde (%)   |
|-----------------------|------------|-------------|
| <b>Bölüm</b>          |            |             |
| Hemşirelik            | 40         | %19.5       |
| Beslenme ve Diyetetik | 50         | %24.4       |
| FTR                   | 56         | %27.3       |
| Tıp                   | 59         | %28.8       |
| <b>Yaş</b>            |            |             |
| 21-24                 | 176        | %85.9       |
| 25-30                 | 23         | %11.2       |
| 30-35                 | 6          | %2.9        |
| <b>Cinsiyet</b>       |            |             |
| Kadın                 | 135        | %65.9       |
| Erkek                 | 70         | %34.1       |
| <b>Toplam</b>         | <b>205</b> | <b>%100</b> |

Hemşirelik öğrencilerinin tamamı, beslenme-diyetetik öğrencilerinin %96'sı, FTR öğrencilerinin %96.4'ü ve tıp öğrencilerinin %78'i, genel olarak da tüm öğrencilerin %91.7'si eğitimleri sırasında ekip çalışmasına değinildiğini ifade etmişlerdir (bkz. tablo 2.).

Öğrencilerine eğitimleri sırasında klinik uygulamalarda ekip çalışmasında yer alma durumlarına bakıldığında hemşirelik öğrencilerinin %87.5'i, beslenme-diyetetik öğrencilerinin %68'i, FTR öğrencilerinin %87.5'i ve tıp öğrencilerinin %89.8'i eğitimleri sırasında klinik uygulamalarda ekip çalışmasında yer aldıklarını ifade etmişlerdir. (bkz. tablo 2.).

Hemşirelik öğrencilerinin %52.5'i (n=21), beslenme-diyetetik öğrencilerinin %60'ı (n=30), FTR öğrencilerinin %75'i (n=42) ve tıp öğrencilerinin %88.1'i (n=52), toplamda ise öğrencilerin %70.7'si sağlık hizmetlerinin sunumunda ekip anlayışının var olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir (bkz. tablo 2.).

**Tablo 2.** Öğrencilerin ekip anlayışına yönelik eğitim, tecrübe ve ekip çalışmasının var olup olmadığı konusundaki düşünceleri.

| Bölüm   | EVET     |           | HAYIR    |           |
|---|----------|-----------|----------|-----------|
|   | Sayı (n) | Yüzde (%) | Sayı (n) | Yüzde (%) |
| <b>Ekip anlayışına yönelik eğitim alma durumu</b>   |          |           |          |           |
| Hemşirelik  | 40       | %100      | 0        | %0        |
| Tıp   | 46       | %78       | 13       | %22       |
| FTR   | 54       | %96.4     | 2        | %3.6      |
| Beslenme  | 48       | %96       | 2        | %4        |
| <b>Klinik uygulamalarında ekip içerisinde yer almış olma durumları</b>                        |          |           |          |           |
| Hemşirelik  | 35       | %87.5     | 5        | %12.5     |
| Tıp   | 35       | %87.5     | 5        | %12.5     |
| FTR   | 49       | %87.5     | 7        | %12.5     |
| Beslenme  | 34       | %68       | 16       | %32       |
| <b>Sağlık hizmetlerinin sunumunda ekip çalışmasının olup olmadığı konusundaki düşünceleri</b> |          |           |          |           |
| Hemşirelik  | 21       | %52.5     | 19       | %47.5     |
| Tıp   | 52       | %88.1     | 7        | %11.9     |
| FTR   | 42       | %75       | 14       | %25       |
| Beslenme  | 30       | %60       | 20       | %40       |

Öğrencilerin tamamı hekimi, %99.5'i hemşireyi, %77.2'si diyetisyeni ve %82.4'ü fizyoterapistleri sağlık ekibinin üyeleri olarak gördüklerini ifade etmişlerdir (bkz. tablo 3). Ayrıca psikologlar, yardımcı elemanlar, sosyal hizmet uzmanı, ebe, diş hekimi, eczacı, çocuk gelişim uzmanı, ergoterapist, sağlık teknikeri, acil tıp teknisyeni, sosyolog, yöneticiler, konuşma terapisti, hasta ve hasta yakını, iş-uğraşı terapisti, aşçı, sağlık memuru, güvenlik, çevre sağlığı teknisyeni, paramedik, sekreter ve laborantlar da öğrenciler tarafından sağlık ekibi üyesi olarak belirtilmişlerdir (bkz. tablo 3.).

Öğrencilerin %47.8'si sağlık hizmetini verecekleri kurumda olmazsa olmaz ekip arkadaşlarının hekimi olduğunu belirtirken, %35.8'inin hemşire, %5.5'i FTR, %4'ünün tüm ekip olarak ifade ettiği görülmektedir. Bölümlere göre bakıldığında ise hemşirelerin %60'ı hekimleri olmazsa olmaz ekip arkadaşları olarak

belirtirken, tıp öğrencilerinin %60.3'ünün hemşireleri, FTR öğrencilerinin %51.8'i hekimleri ve beslenme ve diyetetik öğrencilerinin de %57.4'ü hekimleri olmazsa olmaz ekip arkadaşı olarak belirttikleri görülmektedir. (bkz. tablo 3).

Öğrencilerin %53.2'si hemşirenin hasta bakımında en etkili ekip üyesi olduğunu belirtirken %25.1'i hekim, %10.8'i FTR ve %7.9'u hasta bakımında en etkili ekip üyesinin "tüm ekip" olduğunu ifade etmişlerdir. Bölümlere bakıldığında ise hemşirelik öğrencilerinin %85'i, tıp öğrencilerinin %51.7'si, FTR öğrencilerinin %41.1'i beslenme ve diyetetik öğrencilerinin %42.9'u olmak üzere tüm bölüm öğrencileri hemşirelerin hasta bakımında en etkili ekip üyesi olduğunu belirtmişlerdir.

"Sizce sağlık hizmetlerinin sunumunda ekip ile çalışmanın yararları nelerdir?" sorusunun "hasta açısından yararları" kısmına öğrencilerin % 27.8'i

**Tablo 3.** Öğrencilerin Ekip Üyelerine İlişkin Görüşleri.

|   | Hemşire (%) | Hekim (%) | FTR (%) | Diyetisyen (%) |
|---|-------------|-----------|---------|----------------|
| <b>Sağlık ekibi kimlerden oluşur?</b>                           |             |           |         |                |
| Tüm öğrenciler  | %99.5       | %100      | %82.4   | %77.2          |
| <b>Olmazsa olmaz ekip arkadaşı olarak kimi gördükleri</b>       |             |           |         |                |
| Tüm öğrenciler  | %35.8       | %47.8     | %5.5    | %0.05          |
| <b>Hasta bakımında en etkili ekip üyesi olarak görülen kişi</b> |             |           |         |                |
| Tüm öğrenciler  | %53.2       | %25.1     | %10.8   | %1.5           |

hastanın bütüncül ve profesyonel bakım almasını sağladığını ve %27.3'ü hastanın daha kaliteli bakım almasını sağladığını belirtirken, %16.1'i "hastanın kısa sürede iyileşmesini sağladığını, %13.7'si "hasta ve yakınlarının kendilerini daha güvende hissetmelerini sağladığını ve %13.7'si hasta memnuniyetini artırdığını ifade etmiştir.

"Kurum açısından yararları" kısmında öğrencilerin %51.7'si ekip çalışmasının kurumun prestijini ve verimliliğini artırdığını, %29.8'i hastalara eksiksiz ve tam hizmet verilmesini sağladığını ve %14.6'sı verilen bakımın maliyetini azalttığını belirtmiştir.

**Tablo 4.** Öğrencilerin sağlık hizmeti sunumunda ekip anlayışının yararları ve algıladıkları engellere ilişkin görüşleri.

|   | Sayı<br>(n) | Yüzde<br>(%) |
|---|-------------|--------------|
| <b>Hasta Açısından Ekip Çalışmasının Yararları (n=202)</b>                    |             |              |
| Hastanın Bütüncül ve Profesyonel Bakım Almasını Sağlar.                       | 57          | %27.8        |
| Hastanın Daha Kaliteli Bakım Almasını Sağlar.                                 | 56          | %27.3        |
| Hastanın Kısa Sürede İyileşmesini Sağlar.                                     | 33          | %16.1        |
| Hasta ve Yakınları Kendilerini Daha Güvende Hisseder.                         | 28          | %13.7        |
| Hasta Memnuniyeti Artar.  | 28          | %13.7        |
| Yanıt vermeyenler   | 3           | %1.4         |
| <b>Kurum Açısından Yararları (n=197)</b>                                      |             |              |
| Kurumun Prestijini ve Verimliliğini Artırır.                                  | 106         | %51.7        |
| Eksiksiz ve Tam Hizmet Verilmesini Sağlar.                                    | 61          | %29.8        |
| Verilen Bakımın Maliyeti Azalır.  | 30          | %14.6        |
| Yanıt vermeyenler   | 8           | %3.9         |
| <b>Hizmeti Sunanlar Açısından Yararları (n=184)</b>                           |             |              |
| İş Yükünü Azaltır.  | 57          | %27.8        |
| Ekiple Birlikte Daha İyi Bakım Verilmesi Sağlanır.                            | 33          | %16.1        |
| Sağlık Personelinin Motivasyonunu ve Performansını Artırır.                   | 19          | %9.3         |
| Kişisel ve Mesleki Gelişimini Artırır.  | 18          | %8.8         |
| Zamanı Etkin Kullanmayı Sağlar.   | 18          | %8.8         |
| Hata Yapma Riski Azalır.  | 16          | %7.8         |
| Sağlık Çalışanlarının İş Doyumunu Artırır.                                    | 14          | %6.8         |
| İletişim Becerilerini Geliştirir.   | 9           | %4.4         |
| Yanıt Vermeyenler   | 21          | %11.2        |
| <b>Ekip anlayışının oluşmasına yönelik engeller (n=114)</b>                   |             |              |
| Meslekler arasındaki iletişim yetersizlikleri                                 | 17          | %8.2         |
| Sağlık ekibi üyeleri arasındaki ben-merkezcilik                               | 16          | %7.8         |
| Ekip üyeleri arasındaki rol karmaşası   | 15          | %7.3         |
| Bazı meslek üyelerinin kendilerini diğerlerinden üstün görmesi                | 13          | %6.3         |
| Ekip üyeleri arasındaki anlaşmazlıklar  | 11          | %5.3         |
| Meslekler arasındaki çekişmeler   | 10          | %4.8         |
| Ekip anlayışına yönelik eğitim yetersizliği                                   | 7           | %3.4         |
| Sorumluluk bilincinin eksikliği   | 7           | %3.4         |
| Ekip çalışmasının yararları ve önemi konusundaki bilgi yetersizliği           | 6           | %2.9         |
| Meslek üyelerinin birbirlerinin bilgi ve becerilerine yeterince güvenmemeleri | 6           | %2.9         |
| Yeterli personel sayısının olmaması   | 6           | %2.9         |
| Yanıt Vermeyenler   | 91          | %44.4        |

\*Yüzdeler n=205 üzerinden hesaplanmıştır.

“Hizmeti sunanlar açısından yararları” kısmında ise öğrencilerin %27.8’i ekip çalışmasının çalışanların iş yükünü azalttığını, %16.1’i ekiple birlikte daha kaliteli bakım verilmesini sağladığını ve %9.3’ü sağlık personelinin motivasyonunu ve performansını artırdığını belirtmiştir. Ayrıca öğrenciler ekip çalışmasının kendileri açısından kişisel ve mesleki gelişimlerini artırdığını, zamanı etkin kullanmalarını sağladığını, hata yapma riskini azalttığını, iş doyumunu artırdığını, iletişim becerilerini geliştirdiğini ve otonomilerini artırdığını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin %11.4’ü “Bazı meslek üyelerinin kendilerini diğerlerinden üstün görmesi”, %13.2’si “Ekip üyeleri arasındaki rol karmaşası”, %14.9’u “Meslekler arasındaki iletişim yetersizlikleri”, %14’ü “Sağlık ekibi üyeleri arasındaki ben-merkezcilik”, %5.3’ü “ekip çalışmasının yararları ve önemi konusundaki bilgi yetersizliği”, %9.6’sı” ekip üyeleri arasındaki anlaşmazlıklar”, %8.8’i “Meslekler arasındaki çekişmeler”, %6.1’i “Sorumluluk bilincinin eksikliği”, %6.1’i “Ekip anlayışına yönelik eğitim yetersizliği”, %5.3’ü “Meslek üyelerinin diğer meslek üyelerinin bilgi ve becerilerine yeterince güvenmemeleri” ve %5.3’ü de “Yeterli personel sayısının olmamasını ekip anlayışının oluşmasına engel olarak gördüklerini ifade etmişlerdir (bkz. tablo 4).

Ekip anlayışının geliştirilmesine yönelik öneriler olarak öğrencilerin %18.5’i “Rol tanımlarının yapılması”, %16.1’i “Ekip anlayışına yönelik eğitimlerin verilmesi”, %6.8’i “Klinik uygulamalarda ekip çalışmasının yer almasının sağlanması”, %13.7 si “Ekip üyelerinin ekip bilincinin yerleşmesini sağlamak ve ekip çalışmasına özendirme”, %6.3’ü “İletişim becerilerinin geliştirilmesinin sağlanması”, %1.5’i “Ekip çalışmasının etkinliğine yönelik araştırmaların artırılması”, %18.5’i “Hasta bakımında her mesleğin önemli olduğu bilincinin yerleştirilmesi”, %8.3’ü “Ekip üyelerinin sürekli etkileşim halinde olmasının sağlanması”, %5.9’u “Sorumluluk bilincinin yerleştirilmesi” ve %4.4’ü “Sağlık personeli sayısının artırılması” önerilerini sunmuşlardır.

## TARTIŞMA

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu eğitimleri sırasında ekip çalışmasına değinildiğini ifade etmişlerdir (bkz. Tablo 2). Bizim çalışmamızda ulaştığımız sonuçlardan farklı olarak Özdemir’in (1999) (5) psikiyatrist, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve hemşirelerden oluşan sağlık meslek üyeleri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin % 25’inin; Ulusoy ve Tokgöz’ün (2009) (13) hekim ve hemşirelerle yaptıkları çalışmalarında ise katılımcıların %62.2’sinin temel eğitimleri sırasında ekip çalışmasına değinildiği

belirlenmiştir. Konuya ilişkin literatür incelendiğinde ekip çalışmasına yönelik bilgilendirme, eğitim ve uygulamaların ekip çalışmasını olumlu etkilediği görülmektedir. Ekip çalışmasına yönelik çeşitli eğitim, seminer ve aktivitelerin öğrencilerin konuya ilişkin bilgi düzeylerini arttırdığı ve hastalara daha bütüncül bir şekilde bakmalarını sağladığı belirlenmiştir (14,15).

Çalışmamızda öğrencilerinin % 83.4’ü eğitimleri sırasındaki klinik uygulamalarda ekip çalışmasında yer aldıklarını ifade etmişlerdir. O’Neill ve Cowman’ın (2008) (16) 27 hemşire ile yaptıkları, hemşirelerin ekip çalışması ile ilgili düşüncelerini araştırdıkları nitel çalışmalarında ise hemşirelerin sadece birkaçının daha önce iyi organize edilmiş ekipler içerisinde çalıştıklarını belirttikleri görülmektedir. Aynı çalışmada öğrencilerin %29.3’ü sağlık hizmetlerinin sunumunda ekip anlayışının olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Gafa ve arkadaşlarının (2005) (12) sağlıkla ilgili farklı meslek grubu üyeleri ile yaptıkları çalışmada katılımcıların %42.4’ünün çalıştıkları kurumda ekip çalışmasının var olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmamıza katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun klinik uygulamaları sırasında ekip içerisinde yer almalarının sebebi ekip çalışmasına önem veren ve hasta vizitlerinin servis sorumlu hemşiresi, klinik hemşiresi, baş hekim, uzman hekim, intern doktorlar, beslenme uzmanı, fizyoterapist ve psikiyatrist gibi sağlık profesyonellerinden oluşan sağlık ekibi tarafından yapıldığı bir hastanede yer almalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Hasta bakımının ve tedavisinin kalitesinin yükseltilmesi için birbirleriyle işbirliği içerisinde olan, her sağlık profesyonelinin en az birinin yer aldığı sağlık ekiplerinin oluşturulması ve günlük vizitlerde hastaların tüm ekip tarafından aynı anda değerlendirilmesi gerekmektedir. Oluşturulacak olan bu sağlık ekiplerine öğrenciler de eklenmelidir. Bu sayede sağlık profesyonellerinde ekip anlayışının daha erken yerleşmesi sağlanabilecektir.

Öğrencilerin %47.8’i (n=96) hekimleri ve %35.8’i (n=72) hemşireleri olmazsa olmaz ekip arkadaşları olarak göstermişlerdir. Bunun sebebinin hastaların ilk kabulü, tanılama süreci, tedavi ve bakım süreçlerinde hemşire ve hekimlerle diğer sağlık meslek üyelerine göre daha çok beraber olmaları ve primer bakımdan sorumlu olmaları olduğu düşünülmektedir. Jarusevicene ve arkadaşları da (2013) (17) çalışmalarında bizim çalışmamızla uyumlu olarak diğer sağlık meslek üyeleri tarafından ekibin en önemli üyesinin hemşireler ve doktorlar olarak öne çıktığı sonucuna ulaştıkları görülmektedir. Hemşireler hastalarını sürekli gözlemeleri sebebiyle hastalarının ihtiyaçlarını belirleyecek en önemli kişidir. İhtiyaçları belirledikten sonra bunların giderilmesi ve çözümünde özellikle hekimlerle olmak üzere diğer

sağlık elemanları ile işbirliği yaparak hastanın bakımını koordine eder. Bu şekilde hastaya verilen bakımın sürekli, kaliteli ve eksiksiz olmasını sağlar. Öğrencilerin hekim ve hemşireleri en önemli ekip arkadaşı olarak görmelerinin bundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin ekip çalışmasının hasta, kurum ve hizmet sunanlar açısından yararlarına ilişkin görüşlerine bakıldığında ise; hastanın bütüncül, profesyonel, kaliteli bakım almasını, kısa sürede iyileşme sağladığını, hasta ve yakınlarının kendilerini daha güvende hissettirdiğini ve hasta memnuniyetini artırdığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Konuya ilişkin çalışmalara bakıldığında da hastaların daha kaliteli bir tedavi almasını (6,12), bakımın devamlılığının sağlanmasını (7), hastaya en iyi bakımın verilmesini (7,8), hasta memnuniyetini artmasını sağlar (12) şeklindeki sonuçların bizim çalışmamızı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Ekip çalışmasının kurum açısından faydalarına bakıldığında, çalışmaya katılan öğrencilerin, kurumun prestijini ve verimliliğini artırdığını, hastalara eksiksiz ve tam hizmet verilmesini sağladığını ve verilen bakımın maliyetini azalttığını hizmeti sunanlar açısından yararlarına ilişkin sağlık personelinin motivasyonunu ve performansını artıracaklarını belirttikleri saptanmıştır. Bunlara ek olarak, öğrenciler ekip çalışmasının kendileri açısından kişisel ve mesleki gelişimlerini artırdığını, zamanı etkin kullanmayı sağladığını, hata yapma riski azalttığını, iş doyumunu artırdığını, iletişim becerilerini geliştirdiğini ve otonomilerini artırdığını ifade etmişlerdir. Literatürde çalışmamızın sonuçlarını destekleyen çalışmalar mevcuttur. Malone ve Koblewski' (1999) (7) 31 sağlık personeli ile yaptıkları çalışmalarında ekip çalışmasının ekip üyeleri arasında farklı fikirlerin paylaşılmasını, olaylara farklı açılardan bakılabilmesini, meslek gruplarının birbirlerinden yeni şeyler öğrenmelerini ve kişisel bilgi düzeylerinin artmasını sağladığını ifade ettiklerini; Simin ve arkadaşlarının (2010) (8) 53 tıp öğrencisi ve 52 hemşirelik öğrencisi ile yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin %75,2'sinin takım çalışmasının diğer ekip elemanlarından yeni şeyler öğrenmelerine, problem çözme ve kritik düşünme becerilerinin gelişmesine fayda sağladığını ifade ettikleri bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında da ekip çalışmasını olumsuz etkileyen birçok durum ve faktörün olduğu görülmektedir. Örneğin Kara'nın (2005) (9) çalışmasında hemşirelerin ekip arkadaşları olan hekimlerle yaşadıkları en temel sorunları; iletişimin kopuk olması, egoist yaklaşımlar ve görev tanımlarının açık ve net olmayışı olarak belirttikleri bulunmuştur. Aase ve arkadaşları da (2014) (18) hemşirelik ve tıp öğrencileri ile yaptıkları çalışmada

her iki grubun öğrencilerinin birbirlerinin rollerini eksik biliyor olmaları, yetersiz iletişim, korku ve birbirine güvensizlik gibi faktörlerin ekip çalışmasını olumsuz etkilediğini belirlemişlerdir. Çalışmamıza katılan öğrenciler ise ekip anlayışının oluşmasına yönelik engelleri; bazı meslek üyelerinin kendilerini diğerlerinden üstün görmesi, ekip üyeleri arasındaki rol karmaşası, iletişimde yetersizlik, sağlık ekibi üyeleri arasındaki ben-merkezcilik, ekip çalışmasına yönelik bilgi yetersizliği olarak belirtmişlerdir (bkz. tablo 4).

Çalışmamızda öğrencilerin ekip anlayışının geliştirilmesinde; rol tanımlarının yapılması, ekip anlayışına yönelik eğitimlerin verilmesi, klinik uygulamalarda ekip çalışmasının yer almasının sağlanması, hasta bakımında her mesleğin önemli olduğu bilincinin yerleştirilmesi, sorumluluk bilincinin yerleştirilmesi, iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve takım üyelerinin sürekli etkileşim halinde olması ve sağlık personeli sayısının artırılmasına yönelik olarak önerilerini ifade etmişlerdir. Çünkü ekip üyelerinin ekip çalışmasına yatkınlığı ve iletişim becerilerinin yüksek olmasının, hizmet sunumunda işbirliğini güçlendireceğine inanılmaktadır. Ancak konuya ilişkin çalışmalara bakıldığında, çalışma ortamında hekim ve hemşireler arasında bu işbirliğinin zayıf olduğunu gösteren çeşitli çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir (19-21). Yapılan çalışmalarda, hemşirelerin hekimlere göre işbirliği konusunda daha olumlu oldukları saptanmıştır (19,20). Coster ve arkadaşlarının (2008) (21) hemşirelik, ebelik, diş hekimliği, tıp, FTR, eczacılık öğrencileri ile yaptıkları bir başka çalışmada tüm meslek grubu öğrencileri arasında ekip etkileşiminin yeterli olmadığı bulunmuştur.

## SONUÇ

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitimleri sırasında ekip çalışmasına yönelik eğitim aldıkları ve sağlık hizmetlerinin sunumunda ekip anlayışının var olduğunu düşünmektedirler. Hekim ve hemşirelerin en güçlü iki ekip üyesi olarak görülmelerinin yanında olmazsa olmaz ekip arkadaşı olarak yine ilk iki sırada gösterilmektedirler. Öğrenci gruplarının hepsinde hemşirelerin hasta bakımında en etkili ekip üyesi olarak gösterilmeleri çalışmanın önemli bulguları arasındadır. Öğrencilerin ekip çalışmasının hasta, kurum ve hizmeti sunanlar açısından yararlarının olduğuna inanmaları ve ekip anlayışının oluşmasına engellerin farkında olmaları eğitimciler için ekip anlayışının yerleştirilmesinde kolaylaştırıcı rol oynayacağı düşünülmektedir. Sağlık hizmetlerinde kaliteli ve eksiksiz bakım verilebilmesi, çalışanların kendilerini geliştirebilmeleri ve daha iyi

hizmet verebilmeleri gibi birçok açıdan ele alındığında öğrencilik döneminden başlayarak ekip üyelerinin iletişim becerilerinin iyileştirilmesi, ekip çalışmasına yönelik eğitimlerin hem teorik hem pratik olarak desteklenmesi, ekip üyelerinin sürekli etkileşim içerisinde olması, her mesleğin önemli olduğu bilincinin yerleştirilmesinin gerekliliği bu çalışmanın en önemli sonuçları arasında yer almaktadır.

## TEŞEKKÜR

Çalışmanın verilerinin toplanabilmesi için öğrencilere anketlerin dağıtılması ve toplanmasında katkıda bulunan Fazilet ATEŞ'e teşekkür ederiz.

## KAYNAKLAR

1. Yardımcı F, Başbakkal Z, Beytut D, Muslu G, Ersun A. (2012). Ekip Çalışması Tutumları Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13; 131-137.
2. Ögüt A, Kaya Ş.D. (2011). Sağlık Kurumlarında Ekip Çalışması. *Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu Sosyal Ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 1(1); 87-95.
3. Çıraklı Ü, Çelik Y, Beylik U. (2015). Etkili Ekip Çalışmasının Sağlıkta Önemi ve Faydaları: Bir Literatür Çalışması. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*. 2(3); 140-146.
4. Canlı F. (2010). Sağlık Çalışanlarının Ekip Çalışmasına İlişkin Görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*
5. Ulusoy H, Tokgöz M.D. (2009). Hekimlerin ve Hemşirelerin Ekip Çalışmasına İlişkin Görüşleri. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 2(2); 55-61.
6. Taylor C, Shewbrige A, Harris J, Green J.S. (2013). Benefits of Multidisciplinary Teamwork in the Management of Breast Cancer. *Breast Cancer: Targets and Therapy*, 5; 79-85.
7. Malone D.M, Koblewski P.J. (1999). Professionals' Attitudes and Perceptions of Teamwork Supporting People with Disabilities. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 11(2); 77-89.
8. Simin D, Milutinović D, Brestovački B, Cigić T. (2010). Improvement of Teamwork in Health Care Through Interprofessional Education. *Serbian Archives of Medicine*, 138(7-8); 480-485.
9. Kara G. (2005). Hekim-Hemşire İlişkisi ve Yaşanan Sorunlar (Anlaşmazlıklar). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
10. Daly G. (2004). Understanding the Barriers to Multiprofessional Collaboration. *Nursing Times*, 100 (9); 78-79.
11. Amsalu E, Boru B, Getahun F, Tulu B. (2014). Attitudes of Nurses and Physicians Towards Nurse-Physician Collaboration in Northwest Ethiopia: A hospital Based Cross-Sectional Study. *BMC Nursing*, 13: 37.
12. Gafa M, Fenech A, Scerri C, Price D. (2005). Teamwork in Healthcare Organisations. *Pharmacy Education*, 00 (0); 1-7.
13. Özdemir U. (1999). Psikiyatri Tedavi Ekibinin "Ekip Çalışması" Kavramına İlişkin Kendi Bilgilerini ve Çalıştıkları Psikiyatri Tedavi Kurumlarını Değerlendirmeleri. *Kriz Dergisi*, 7(2); 17-24.
14. Darlow B, Coleman K, Mckinlay E, Donovan S, Beckingsale L, Nesar H. et al. (2015). The Positive Impact of Interprofessional Education: A Controlled Trial to Evaluate a Programme for Health Professional Students. *BMC Medical Education*, 15; 98.
15. Leisnert L, Karlsson M, Franklin I, Lindh L, Wretling K. (2011). Improving Teamwork between Students from Two Professional Programmes in Dental Education. *European Journal of Dental Education*, 16; 17-26.
16. O'Neill M, Cowman C. (2008) Partners in Care: Investigating Community Nurses' Understanding of an Interdisciplinary Team-Based Approach to Primary Care. *Journal of Clinical Nursing*, 17; 3004-3011.
17. Jaruseviciene L, Liseckiene I, Valius L, Kontrimiene A, Jarusevicius G, Lapão LV. (2013). Teamwork in Primary Care: Perspectives of General Practitioners and Community Nurses in Lithuania. *BMC Family Practice*, 14; 118.
18. Aase I, Hansen BS, Aase K. (2014). Norwegian Nursing and Medical Students' Perception of Interprofessional Teamwork: A Qualitative Study. *BMC Medical Education*, 14; 170.
19. Alcusky M, Ferrari L, Rossi G, Liu M, Hojad M, Maio V. (2015). Attitudes Toward Collaboration among Practitioners in Newly Established Medical Homes: A Survey of Nurses, General Practitioners, and Specialists. *American Journal of Medical Quality*, 1-10. doi: 10.1177/1062860615597744.
20. Vegesna A, Coschignanob C, Hegartyc SE, Karagiannisa T, Polenzanib L, Messinad E, et. al. (2016). Attitudes towards Physician-Nurse Collaboration in a Primary Care Team-Based Setting: Survey-Based Research Conducted in the Chronic Care Units of The Tuscany Region of Italy. *Journal of Interprofessional Care*, 30(1); 65-70.
21. Coster S, Norman I, Kitchen S, Meerabeu E, Sooboodoo E, Avray L. (2008). Interprofessional Attitudes Amongst Undergraduate Students in the Health Professions: A Longitudinal Questionnaire Survey. *International Journal of Nursing Studies*. 45; 1667-1681.